

KICSI FALUNK

2009. szeptember

V. évfolyam 4. szám

A KISSZÉKELYI ÖNKORMÁNYZAT ÉS A KISSZÉKELYI KULTURÁLIS EGYESÜLET LAPJA

D A D U S

*Kiss Józsefné néven kevesen ismerik de ha leánykori nevét említem: Matuzsa Teréz, akkor a középkorúak és fiatalabbak azonnal tudják, hogy ő a **DADUS**, mindenki Terike nénije. Óvodás életünk meghatározó személyisége volt. Elhatároztam, hogy interjút készítek vele a „KICSI FALUNK” számára. Kérdezniem sem kellett nagyon, csak mesélt és mesélt, ahogy emlékezetéből előjöttek a gondolatok...*

- Eleinte – négy vagy öt évig - csak két hónapos volt az óvoda, amíg az iskolában nyári szünetet tartottak. Amikor aztán a jegyző elköltözött a szolgálati lakásból, azt alakították át óvodának, ami így már egész évben működhetett. 32 gyerek járt ide az első évben. A szakképzett óvónő vidékről jött, jól tanított, sokat foglalkozott a kicsikkel. Eleinte bizony nem volt felszerelés, játék a kicsiknek. Magunk készítettünk kukoricacsumából állatokat, babákat. A homokozóban volt homok, de kis vödört, lapátot a gyerekek otthonról hoztak. Aztán kaptunk labdákat, a szülők pedig készítettek hintákat. Lett mérleg-hinta és körhinta is. Amikor már volt lehetőség, diafilmeket vetítettünk. Az idők során sok-sok mesefilmet megnéztünk. Akkoriban még nem volt elterjedve a rádió, a tévé, magnó meg még nem is létezett. Én egyébként jobban szerettem magam mesélni a gyerekeknek.

- Hét órakor nyitott az óvoda, de én télen addigra már befűtöttem. Egy vagy másfél órával korábban kezdtem a munkát, így már meleg szobába érkeztek a kicsik. Kezdetben fatüzelésű kályha volt, aztán olajkályha, a végén cserépkályha. A folyosói kályhába egyszerre négy vödör szén tudtam beleönteni. Délután nem is lehetett kihamuzni a parázs miatt, csak

másnap reggel. A korábban érkezőkre is, és a tovább maradókra is, - akiért csak késve tudtak jönni a szülei, - én vigyáztam. Délután közben takarítottam, nem számított, hogy lejárt a munkaidőm, addig maradtam, amíg el nem ment az utolsó gyerek is. Reggelente sokat meséltem nekik, türelmesen hallgatták.

- Az óvó néni nyolc órára érkezett, reggeli után foglalkozást tartott a kicsiknek. A későn érkező gyerekeket nem engedtem be, hogy ne tereljék el a többiek figyelmét. Utána mentünk az udvarra játszani, homokozni, vagy rajzolni a földre. Télen benn a teremben játszottak a gyerekek. Ebéd után megint foglalkozás volt. Én addig takarítottam. Nyáron a homokot mindig meglocsoltam, frissen tartottam, nem kellett más segítségét igénybe venni, hogy összedobálja, megcsináltam én. A port reggel kicsit fellocsoltam az udvaron, hogy ne fújja a szél mindenfele. Ha kellett én is beültem a gyerekek közé várakozni. Közben az óvó néni bent elvégezte a papírmunkát, az étrendet is ő állította össze. Sétálni is szoktunk az utcán, vagy lementünk a focipályára.

- Akkoriban sokat kirándultunk is. Útközben tanultuk a közlekedési szabályokat, hogy például körül kell nézni, mielőtt a járdáról lelépünk. Az erdőbe is jártunk

velük kirándulni. Egész napos programokat is szerveztünk oda. A kicsik boldogan játszottak, futkároztak. Vittük a plédeket, hogy le tudjanak pihenni, kicsit aludni. Én akkor is őriztem őket, nehogy valamilyen állat megzavarja a nyugalmukat.

- A telek nehezebbek voltak, ki kellett hamuzni a kályhákat, bekészíteni a másnapi tüzelőt. Nagyon nehéz volt a Petőfi utcából feljárni, hóban, esőben, sárban. Én mindent elvégeztem, pedig sok gyerek volt. Fát vágtam, később már a teli olajos hordót gurítottam le a szövetkezet udvarától. Egyszer egy újságíró megírta, hogy ilyen nehéz munkát is végzek. Még le is fényképezett, meg is lepődtem.

- Én ültettem a virágokat az utcára, bent a kertben is, és öntözgettem, amikor kellett. Összeszedtem a diót, szilvát. Amikor a gyerekek aludtak, nekem szabadidőm volt, de én inkább hasznosan, ilyesmivel töltöttem az időt. A gyerekek minden nap kaptak főtt ételt. Több szakácsunk is volt az évek során, nagyon finom ételeket készítettek. Mindig jutott repeta is a gyerekeknek.

- Kezdetben mindent úgy kellett megvenni az itteni emberektől, a baromfit levágni és elkészíteni, vagy a borsót

Folytatás a 2. oldalon

Közhírré tétetik...

„ŐSZIKÉK” Szociális Szolgáltató Központ felhívása

A támogató szolgálat több településen, köztük Kiszszékelyben is az alábbi szolgáltatásokat nyújtja valamennyi rászoruló idős és fiatal fogyatékkal élő személy részére:

- **Szállító szolgálat**, mely kerekesszékekkel is igénybe vehető, kívánság szerint bárhová eljuttatja az igénylőt

- **Személyi segítő szolgálat** munkatársai otthonukba elmennek és elvégeznek olyan feladatokat, amelyek a fogyatékból eredő hátrányokat csökkentik

- **Tanácsadás, információs szolgálat** a fogyatékkal élő személyeket érintő eseményekről, szolgáltatásokról, juttatásokról információt nyújt.

- **Szabadidős programok szervezése**, megtekintése és igény szerint szállítás biztosítása.

IDŐSEK KLUBJA

- A szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes idős korúak **napközbeni gondozására szolgál.**

- Az Idősek Klubja **az év minden munkanapján** biztosítja az ellátást.

- Napi **kétszeri étkeztetést** (reggeli, ebéd) biztosít.

- Orvos, foglalkoztatást szervező és gyógy-masször heti egy alkalommal látogatja a gondozottakat.

- Segítséget nyújt hivatalos és szociális ügyek intézésében, érdekvédelemben.

- Az ellátottaknak fizikai gondozás keretében:

- tisztálkodási, mosási lehetőséget biztosít.

- Egészségügyi gondozás keretében: - gyógyszerelés, vérnyomás-mérés, testsúlymérés, kötözés, sebkezelés igény szerint.

- Mentális gondozás keretében:

- személyre szabott, egyéni bánásmódot biztosít.

- A gondozottak részt vehetnek közösségi programokon: ünnepek, rendezvények, kirándulások.

- Az Idősek Klubjában lehetőség nyílik a gondozottaknak: ismerkedni, beszélgetni, társasjátékozni, kártyázni, tv-t nézni, és újságot olvasni.

- Az intézményi ellátásért **téritési díjat** kell fizetni, melyet a helyi szociális rendelet tartalmaz.

- Érdeklődni lehet **személyesen:**

„Őszikék” Szociális Szolgáltató Központ
Idősek Klubja

Simontornya, Vár tér 5.

telefon: 74/486-090

Októberi miserend:

Október 3. szombat – 15.00 – szentmise

Október 11. vasárnap – 11.30 – szentmise

Október 18. vasárnap – 11.30 – igeliturgia

Október 24. szombat – 15.00 – szentmise

Folytatás az 1. oldalról

D A D U S

fejteni, a tészta gyúrni, stb. Ha volt időm, én is besegítettem. Tízórait, uzsonnát is kaptak a gyerekek. Sőt ha volt rá lehetőség, akkor hazafele az útra csokit is.

- Nagyon szerettem ezt a munkát. A gyerekek is szerettek engem, én is őket. Még most is megszólítanak az utcán. Öröm látni őket. Mindenki megbecsült.

- Ha büntetni kellett valamelyiket, akkor például mellettem ült a padon, és ha én mondtam, hogy jó volt, csak akkor mehetett vissza a többi gyerek közé. Más büntetést nem szabtuk ki rájuk - esetleg a sarokba álltak, ha rosszak voltak.

- Eleinte a délutáni alvásoknál csak szalmaszékelyeken feküdtek. A szülők hoztak lepedőt, kispárnát, takarót, törülközőt, terítőt, tornafelszerelést. Később lettek ágyak, ahogy lett rá pénz. Bemehettem a

foglalkozásokra, egyszer rám is szólt az óvó néni, amikor sügtam. A 25 éves munkaviszonyom után miniszteri dicséretet kaptam a jó munkámért.

- A gyerekeknek meg kellett szokniuk a közösséget. Volt nagyhangú, csendes, verekedős, és volt jó gyerek. Megtanulták, hogy vannak szabályok, egymásra is figyelniük kell. Amikor már sok játék lett, az békésebb időszak volt. Nem vettek össze a játékokon, nem egymás kezéből szedték el. Sok óvónő mellett dolgoztam, mindegyikkel jól kijöttem. A gyerekek is szerették őket.

- Amikor dolgozni kezdtem, azt mondták nekem, hogy az otthoni problémát ide nem hozzuk el, munkaidő után innen sem visszük haza az itteni gondot. Egész idő alatt egyszer voltam beteg, haza-

küldtek, mert náthás lettem és nem akarták, hogy megfertőzzem a gyerekeket.

- Nyugdíjas lettem 1990-ben, de még utána is dolgoztam, amíg csak bírtam a munkát. Még most is szívesen dolgoznék, mert rossz itthon egyedül lenni. Miféle nem sok ember jár, de akinek erre van dolga, az mindig beköszön. Még Simontornyán is rám köszöntek a régi óvodások. Jó volt köztük lenni. Ha tehetném, és újból fiatal lennék, újra kezdeném ugyanezt.

KÖSZÖNJÜK Terike Néni! Kívánunk még hosszú, boldog éveket, jó egészséget, és hogy még nagyon sokáig tudjunk beszélgetni a hajdani kiszszékelyi óvodáról!

Martina Zoltán

Csepregi Ferenc

Múltidéző

A szeptember végétől novemberig tartó időszak legfontosabb gazdasági, s egyben társadalmi eseménye a szüret. A parasztgazdaságokban, a szőlőkben végzett más társadalmi munkákkal szemben ez társas cselekmény volt, ezért is kapcsolódott hozzá a nap végén ünneplés, táncos mulatság. Még ma is olyan eseménynek számít, amelyen rokonok, barátok, családtagok összejönnek, s a közös munka mellett szórakoznak. A szüret korábban az úgynevezett csizió (vagy jeles) napokhoz kötődött. Egyes vidékeken a 18-19. században határozott időpontot adott meg rá a városi vagy községi tanács, vagy a hegyközségi elöljáróság. Az időpont meghatározása azért volt fontos, mert a földesúri járandóságot, a bordézmát így egyszerre tudták beszédni. A különböző szőlőtermő vidékeken ezek az időpontok változtak, figyelembe véve az időjárási viszonyokat és a különböző szőlőfajták érési idejét. Az Alföldön a szüretkezdő nap általában Szent Mihály napja, szeptember 29-ike volt. A Dunántúl nagyobb részén Terézia napján (október 15.), Kőszeg vidékén Orsolya napkor (október 21.), Tokaj-Hegyalján pedig Simon-Juda napjáig (október 28.) kezdték meg a szüretet. Régen, a XVI. és XVII. században a szüret igazi sátoros ünnep volt, melyre még a hadviselő vitézek is hazasiettek. Városaink statutumai szerint szüret idején még a törvénykezés is szünetelt. A vidámság és a jókedv ütött tanyát ilyenkor a szőlő kosszorúzta hegyeken és szőlőskertekben. A szedők (lányok, asszonyok) görbe késsel, kacorral (szőlőmetező kés), vagy metszőollóval vágták le a fürt nyelét. Gyűjtőedénybe tették a fürtöket. Ez vidékenként változott. Lehetett vödör, kézi puttony, sajtár, szedőkösár stb. Amikor az edény megtelt, a szedő kiáltott a puttonyosnak, aki a hátra vette - a régen fa, ma már inkább alumínium - edényt, puttonyt, begyűjtötte a szőlőt, s vitte a présházhoz. Préselés előtt összezúzták a szemeket, régen taposva, manapság darálással. Ezután kezdődhetett a borkészítés. Szüretkor megélné a szőlőhegy. A munkavégzés alatt is jellemző volt - közösségi munka lévén - a tréfákozás, az éneklés, a hangoskodás.

A szüreti felvonulás

A szüret befejezését nem csak a feudális időkben ünnepelték meg. Szüreti felvonulás és bál sok városban még ma is van. A szerepköröket (bíró, bíróné, csőszlányok,

csőszlegények, kisbíró, táncmesterek) ma is beöltözött szereplők alakítják. A menet fontos szereplője volt a múlt században a borkirály, vagy bálkirály. Ő, illetve a családja volt felelős az esti mulatság rendezéséért. A szüreti menet jellegzetes figurái a tolvaj és a csősz, akik veszekedésükkel szórakoztatják a közönséget, de rajtuk kívül olyan beöltözött szereplők is jelen voltak, amilyen alakoskodók (jelmezbe bújt, szerepet játszó figurák) általában a farsangi felvonulásokon szerepelnek. Ilyenek például a török, a szerecsen, a vándorárus, az úrfi, a cigány, a medvetáncoltató stb. figurája. Kiszékelyben az volt a szokás, hogy ha egy legény valamelyik lányt el szerette volna hívni a szüreti bálba, akkor azt illendő módon a szülőktől el kellett kérni. A lányoknál fehér rakott szoknya három sor nemzeti színű szalaggal díszítve, fehér blúz buggyos ujjal, piros mellény flitterekkel díszítve, valamint fejre való párta volt a viselet. A legények viselete fehér hosszú szárú bőgatya, csizma, fehér ümög, fölötté fekete mellény, a fejükön fekete kalap nemzeti színű szalaggal átkötve. A csikós legények lóháton érkeztek a lányos házhoz a csikós leányért, ott egy feldíszített kocsira ültették, és mentek a következő házhoz. Ha már minden résztvevőt összeszedtek, elindultak a gyülekező helyre, ez többnyire a Teleken a Kispeti féle kocsma közelében, majd később a kultúrháznál volt. Amint a felvonulás minden szereplője megérkezett, elindult a menet, élén a csikósokkal, őket követte a bíró, a jegyző, az erdész, a csőszlányok, a zenészek kocsija és utánuk a többiek. A faluban minden utcába elmentek és a fontosabb helyeken megálltak. Ott a kisbíró rigmusokba szedve tréfás történeteket adott elő a tavalyi szüret óta történt eseményekről. A felvonulás az esti bál helyszínén ért véget. Ekkor a legények hazavitték a lovakat és a kocsikat, majd visszatérve néhányat táncoltak, ezután pedig a leánnyal együtt

„A társadalom életében a ma nem érthető meg a tegnapi nélkül.”

Mályusz Elemér

elmentek a lányos házhoz szüreti bálba, a vacsora egy rendes lakodalmi menüsornak megfelelő húsleves, pörkölt, rántott hús, pecsenye, köret és sütemény volt. A lányok 14-15 éves korukban mehettek először szüreti bálba, később már gyakori volt, hogy leendő vőlegényükkel vettek részt a mulatságon. Az a legény, akit kikiszarítottak a szüreti bál alkalmával, nem számíthatott sok jóra később sem, neki más lány után kellett néznie.

Szüreti bál.

Az iparosok, a szegények és a gazdalogények régen külön bálakat tartottak. Később egy-egy nagyobb, közös mulatságon ünnepeltek. A fiatalokat az esti bálra elkísérték a szülők is. Nagyobb bálokon három sor széket kellett tenni a kultúrházban a nézelődő szülőknek. A bálokban a szüreti menet szereplői tovább viselték tisztsegeiket. A csőszlányok és csőszlegények feladata például az volt, hogy a külön erre a célra felaggatott, vagy dekorációként használt szőlőfürtöket őrizték. A bál folyamán ugyanis a résztvevők ezekről „lopkodtak”. Akit „lopáson” értek, azt „megbüntették”. Bírságot kellett fizetnie. Ezt a pénzt aztán a szervezők a bál rendezési költségeire fordították. Sok helyen egyébként ez a szőlőlopás-játék még az 1970-es években is a szüreti bál része volt. A szüreti mulatság általában reggelig is eltartott.

Kiszékelyben ez a szép hagyomány éppen ötven esztendővel ezelőtt, 1959-ben szakadt meg. Sajnos már a résztvevők közül is kevesen vannak közöttünk. Itt ragadom meg az alkalmat és megkérek mindenkit akinek akár fénykép, vagy a szüreti bál viselet egy-egy darabja még a birtokában van, jelezze nekem a 30/9474-688 vagy a 74/471-157 számú telefonon. Köszönet a „Csősz lányoknak”, kik már többszörös nagymamák, de szeretett csikóslegényeikre emlékezve mint hajdani résztvevők felelevenítették a régi szüreti bál hangulatát.

Szarvasbögés

Ebben a hónapban egy olyan témát választottam, ami még ismeretlen, de mégis nagyon érdekes számomra, a szarvasbögést. Eddigi életem során még nem volt alkalmam a természet e részét megismerni, de most a mindennapok szerves része lett.

Szeptember elsejével megkezdődött a gímszarvasok párzási időszaka. Ilyenkor az erdőkben messzire elhalatszik a bikák jellegzetes és erőteljes bögése. A bika a teheneket úgynevezett

hárembe tereli, és amíg mindet meg nem termékenyíti, féltve birtokolja őket. Ha esetleg rivális közelít, először hanggal, ha az nem elég hatásos, erejét fitogtatva próbálja megvédeni „családját”. Szerencsés helyzetben az agancsok csattogását is hallani lehet. Az időjárás nagyban befolyásolhatja a párzást, a meleg levegő hamarabb beindítja a teheneknél az üzekedést. Számomra hatalmas élmény volt, mikor egy kora estén, az erdő szélén üldögélve, izgatottan vártam, hogy halljam életem első szarvasbögését. Szerencsénk volt. A Hold fényesen világított, és akkor meghallottam az első bikát. Ezt még négy követte, mintha egymásnak válaszoltak volna. Bevallom kicsit féltem, de nagyszerű élményben volt részem, így a következő estéken több-kevesebb sikerrel, de hallhattam szarvasbögést. Akinek lehetősége van, ismerje meg a természet és a gímszarvasok életének ezen oldalát is!

Cseke Veronika

BÚCSÚ

Kedves Olvasóink, e számunktól kezdve - az Önök kérésére - lapunkban közöljük mindazok halálhírét, akiknek eltávozásáról értesülünk. Szeptemberben elbúcsúztunk Kovács Józseftől (67 éves volt), Katona Józseftől (81 éves volt), Horváth Józsefné Mittelholcz Annától (89 éves volt) és id. Fábrián Imréné Radovics Annától (92 éves volt). Elhunyt Pály Dezső (72 éves volt), pincehelyi lakos, volt jegyzőnk. Nyugodjanak békében!

Kérhető az új influenza elleni védőoltás

Megkezdődik az új influenza elleni oltás Magyarországon. Összesen hatmillió adag vakcina készül. Az állam összesen 4 millió ingyenes oltást biztosít, kétmillióért pedig fizetni kell.

A tisztiorvosi szolgálat eldöntötte, hogy ki kaphat ingyen védőoltást, kinek kell érte fizetnie és ki az, akit nem szabad beoltani.

Az **első ütemben** azok kaphatnak belőle, akik krónikus légzőszervi, illetve szív- és érrendszeri betegségekben szenvednek, immunhiányos betegek, vese- vagy májbetegségük van, vagy cukorbeteg.

Szintén az elsők között kapnak ingyen oltást a kórházi dolgozók, a hosszabb ideig kórházban fekvők és a várandós nők. Nekik lehet a legnagyobb dilemma az oltás beadása. Azt ugyanis nem tudni, hogy a vakcinának milyen hatása lehet a babára.

A korábbi tervekkel ellentétben mégis kaphatnak ingyen oltást a tanárok is, igaz, csak a **második körben**. Ugyanúgy, ahogy a 14 évesnél fiatalabb diákok és a három évesnél kisebb gyerekek. A **harmadik ütemben** azok kerülnek sorra, akiknek hat hónapnál kisebb babájuk van. Ők azért jelentkezhetnek az ingyen vakcináért, hogy így védjék meg gyermeküket, akinek szervezete nem bírná ki az oltást.

Akik egyik kivételezett körbe sem esnek bele, azoknak **fizetniük kell** az influenza elleni védőoltásért. Az országos tisztifőorvos szerint várhatóan kevesebb, mint 2000 forintot. Ők patikákban szerezhetik be az oltóanyagot, de azt, hogy mikortól, még nem tudni.

Dr. Vágvölgyi Anna Mária háziorvosunk elmondta, hogy az ÁNTSZ ígérete szerint október 7-től veheti át az oltóanyagot, mellyel várhatóan csütörtöktől lehet már oltani. Rendelési időn belül nem lesz megoldható az oltás lebonyolítása, mert az oltás ugyan csak pár pillanatig tart, de az adminisztráció sok időt vesz igénybe. Mindenkit tájékoztatni fog az oltás előnyeiről, hátrányairól, senkit nem fog rábeszélni, csak annak adja be, aki kéri.

A védelem az oltást követően körülbelül 10 nap múlva következik be.

Aszfalttrajzverseny a Zöld Holnapért

Kisszékelyi fiatalok is részt vettek az azonos időben egy helyen egyszerre aszfalttrajzot készítő Guinness-rekordjának megdöntésében. Budapesten 2009. szeptember 20-án, vasárnap az volt a cél, hogy együttesen mintegy 5000 résztvevő alkossanak az Andrássy út aszfaltjára színes, változatos műveket. Saját elképzelésük alapján krétarajzokban mutassák be, mit gondolnak a környezetvédelemről, az energiatakarékosságról, a közösségi és a kerékpáros közlekedésről.

Az iskolába érkezett felhívásra szerveződött csoportban a falunkból is részt vettek kicsik és nagyok: Császár Zoltán és felesége, Anca gyermekeikkel, Zolival és Cintióval, Bodóné Marika Bencével, Fehér Ricsi, Fehér Nóra, Fehér Timi, Sasvári Mirilla és Márk, Mezösi Szandra, Császár Betti és velük tartottak tanárnők is. A gimnáziumból Kiss Ferenc is részt vett a programon.

Bodóné Marika elmondta, hogy nagyon jól érezték magukat mindannyian, külön vonattal utazhattak, így hamar felérkeztek Budapestre, ott várták őket, útbaigazítást kaptak, és a helyszíni regisztráció után a rajzolás rövid idő alatt lezajlott. Kaptak étkezési csomagot, ajándék sapkát és karaszalagot, amellyel ingyenesen bemehettek az Állatkertbe.

Ez az esemény nagyszerű lehetőség volt, hogy a programon résztvevők egy hangulatos és vidám napot töltsenek együtt.

Pajor Ágnes

KICSI FALUNK

Felelős kiadó:
Keresztes László és
Pajor Ágnes

Szerkesztő:
Lelkes Györgyné
Lelkes György

Elérhetőségünk:
7082 Kisszékely,
Szabadság u. 2.
kicsifalunk@freemail.hu
(06-74)-403-144